

HINDER FOR RETTFERDIGHET

og diakonal trosopplæring

Trosopplæringsopplegget «Hinder for rettferdighet» gir ungdom mulighet til å kjenne på noe av urettferdigheten i verden og reflektere rundt viktige globale spørsmål. Opplegget berører noen av de mest sentrale elementene i den kristne tro som er konkretisert i de fire diakonale søylene: nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket, og kamp for rettferdighet. Slik blir dette et trosopplæringsopplegg der ungdom på en konkret måte får arbeide med viktige diakonale utfordringer.

Opplegget består av to deler:

- Et hefte med instruksjon og informasjon til fire poster som har disse temaene: Vann, klima, økonomi og helse. Dette er den praktiske delen av «Hinder for rettferdighet».
- Et hefte med bibelsk bakgrunnsstoff som kobler aktivitetene på de ulike postene til trosopplæring for konfirmanter og ungdom. Bakerst er et enkelt tablå som kan kombineres med ulike poster.

I Kirkens Nødhjelp bruker vi begrepet rettighetsholder, istedenfor hjelpemottaker. Også mennesker som er rammet av katastrofer er medmennesker med ressurser og verdighet og rett til å leve et liv på egne premisser og i egen kraft. Rettighetsholdere er mennesker som har krav på å få oppfylt sine rettigheter, slik disse blant annet kommer til uttrykk i FNs menneskerettighetserklæring med tilhørende konvensjoner.

Som en motsats til rettighetsholder bruker vi begrepet ansvarbærer. Ansvarbærere er personer og institusjoner som har makt og/eller ressurser og derfor har en forpliktelse til å oppfylle menneskers grunnleggende rettigheter og skape et bedre liv for fattige, nødlidende og undertrykte. Ansvarbærernes forpliktelser har både et juridisk og et moralsk grunnlag.

(Kirkens Nødhjelps prinsippdokument «Sammen for en rettferdig verden» side 11)

Men vi mennesker har sjelden bare en rolle. Derfor vil vi noen ganger være rettighetsholdere andre ganger ansvarbærere. Det er fint å ha dette i bakhodet ved gjennomføringen av aktivitetene.

Dersom dere ønsker en samlet avslutning på de ulike postene kan dere bruke en av bønnene fra Velsignelse for et brennende hjerte. Få deltakerne til å stå tett sammen og evt. holder hverandre i hendene. Lederen leser høyt noen strofer fra bønningen under. Vi har også et forslag til hvilken bønn som brukes på hver av postene.

Velsignelse for et brennende hjerte

L: Må Gud velsigne deg med ulyst overfor enkle svar, halvsannheter og overfladiskhet, så du lever fra dypet av ditt hjerte.

Må Gud velsigne deg med vrede over urettferdighet, undertrykkelse og utnyttelse, så du arbeider for rettferdighet, frihet og fred.

Må Gud velsigne deg med tårer for dem som lider, i smerte og krig, med sult og avvisning, så du strekker ut en hånd til trøst.

Og må Gud velsigne deg med naivitet nok til å tro at du kan forandre verden, så du kan gjøre det som andre kaller umulig.

Må velsignelsen fra Gud – Skaperen, Fornyeren og Opprettholderen – være med deg fra nå og til evig tid.

Innledende refleksjon fra lederen:

Allerede på de første sidene i Bibelen fortelles det at **alle mennesker** er skapt i Guds bilde og har samme gudgitte verdi. Gud skapte mennesket i «sitt bilde»: «og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, som mann og kvinne skapte han dem» (1. Mos 1, 27).

Gjennom hele Bibelen går det som en rød tråd at Gud er en rettferdig Gud som vil rettferdighet for **alle**. Den bibelske forståelsen av rettferdighet legger særlig vekt på de mektiges og rikes plikt til å sikre at alle blir ivaretatt. Spesielt utsatte grupper som barn og unge, fattige og marginaliserte, syke, fengslede og fremmede, må sikres disse rettighetene.

Flere steder i Det gamle testamentet fortelles det om mennesker som blir tvunget inn i fattigdom på grunn av griske makthavere og urettferdige styresmakter. Likevel var det mange som tenkte at grunnen til at folk var fattige, var skjebne eller latskap. Dette er et syn Jesus tok et kraftig oppgjør med.

Da disiplene hans lurte på om det var den blinde eller foreldrene hans som hadde syndet siden gutten var født blind, var svaret de fikk: «Verken han eller hans foreldre har syndet. Men nå kan Guds gjerninger bli åpenbart på ham». Joh 9, 2-3.

POST 1: VANN

Avsluttende refleksjon fra lederen:

I 1.Mosebok kapitel 1 og 2 kan vi lese beretningen om Gud som skaper verden. Tilgangen på vannet gjorde den store forskjellen. For også Gud hadde vann da han startet å skape jorden står det i Bibelen «...jorden var øde og tom, mørke lå over dypet, og Guds ånd svedde over vannet» (1. Mos 1,3).

På Jesu tid var vann en viktig og skattet ressurs og Jesus bruker flere ganger vann også i overført betydning, som da han møtte kvinnen ved Sykars brønn (Joh 4, 4ff). Det var midt på dagen, solen sto høyt på himmelen og det var sikkert varmt. Jesus ber kvinnen om å få vann. Hun blir overrasket over at en jøde kunne be henne, en samaritansk kvinne, om å få noe å drikke. Men da Jesus hører spørsmålet hennes svarer han: «Om du hadde kjent Guds gave og visst hvem det er som ber deg om å drikke, da hadde du bedt ham og han hadde gitt deg levende vann».

Vann er forutsetning for liv. Det gjelder også vårt åndelige liv. Den norske kirke lærer at det er ved dåpen vi blir tatt inn i Guds menighet på jorden. Og vi døpes med vann og ånd.

De siste tiårene har flere mennesker fått tilgang til rent drikkevann, likevel mangler ca. 10% av verdens befolkning rent vann. Noen steder for eksempel i Midtøsten er det nå knapphet på vann og situasjonen kan bli verre.

Kirkens Nødhjelp ønsker å gi mennesker rent vann og dermed også en fremtid. I 2017 bidro Kirkens Nødhjelp til at over 1 million mennesker fikk tilgang til rent drikkevann. Gjennom Fasteaksjonen er vi med på dette viktige arbeidet!

L: Må Gud velsigne deg med ulyst overfor enkle svar, halvsannheter og overfladiskhet, så du lever fra dypet av ditt hjerte.

6 RENT VANN OG GODE
SANITÆRFORHOLD

Alle illustrasjoner fra FNs bærekraftsmål

POST 2: KLIMA

Avsluttende refleksjon fra lederen:

I møte med klimautfordringene kan vi av og til kjenne på mismot og håpløshet. Da er det viktig å løfte fram håpet – og Guds gode visjon for verden. For Gud vil at vi og alle skal ha det godt. I begynnelsen av Salme 23 står det:

«Herren er min hyrde,
jeg mangler ikke noe. Han lar meg ligge i grønne enger,
han leder meg til vann der jeg finner hvile. Han gir meg nytt liv.
Han fører meg på rettferdighets stier
for sitt navns skyld.»

Vi vet at vårt levesett har skapt en ubalanse i skaperverket og truer vår tilværelse på jorden. Mennesker over hele verden rammes av klimaendringene som vi er med på å skape, og de fattige i verden rammes hardest.

Kanskje har det gått oss til hodet at Gud satte oss til herre over sine henders verk, slik det står i Salme 8 vers 7. Kanskje har vi glemt det som kommer i versene før, påminnelsen om Guds uendelige storhet: «Når jeg ser din himmel, et verk av dine fingre, månen og stjernene som du har satt der, hva er da et menneske – at du husker på det, et menneskebarn – at du tar deg av det?» (Sal 8, 4-5).

Har vi glemt at vi er skapt av Gud og i stedet tatt Guds plass og gjort oss til herskere over det skapte? Gud vil at alle mennesker skal ha det godt. Jorden er rik – og det er nok til alles behov.

Mahatma Gandhi har sagt: "The world has enough for everyone's need, but not enough for everyone's greed." Grådighet er en av de sju dødssyndene. For å motvirke grådighet kan et første skritt være å se seg rundt og oppdage skaperverkets storhet. Dette er Guds gode gaver som vi skal få ta imot med takknemlighet.

I 2015 ble verdens politikere enige om en klimaavtale – det er bare en begynnelse. Nå må vi ta det neste skritt. Vi må fortsette å kjempe for klimarettferdighet. Changemaker og Kirkens Nødhjelp samarbeider om kampanjer for å påvirke politikere og andre beslutningstakere til å ta klimaansvar. Dette kan du bli med på.

Fra Velsignelse for et brennende hjerte

L: Og må Gud velsigne deg med naivitet nok til å tro at du kan forandre verden,
så du kan gjøre det som andre kaller umulig.

POST 3: ØKONOMI

Avsluttende refleksjon fra lederen:

Et av budene – det sjuende lyder:
Du skal ikke stjele.

I sin lille katekisme sier Martin Luther følgende om det sjuende bud

Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke tar penger eller gods fra vår neste eller narrer noe fra ham, men hjelper ham til å berge sin eiendom og bedre sine kår.

Bibelen lærer oss at alle menneskers har en grunnleggende rett til å høste fruktene av sine henders gjerninger. De har også rett til beskyttelse mot overgrep fra de mektige og rett til å få del i ressursene Gud har gitt oss ansvar for å forvalte. Hva betyr det i vår sammenheng?

Ikke bare det vi gjør – men også det vi lar være å gjøre kan være mot Guds gode vilje. Når fattige tekstilarbeidere må jobbe 12 timers skift for en lønn som på langt nær er nok til å skaffe dem det daglige brød, slik at vi kan kjøpe billige klær. Da er det i strid med det sjuende budet.

I bønnen *Vår Far* (Matt 6; 7-13) lærer Jesus disiplene å be. Og den fjerde strofen lyder slik: «Gi oss i dag vårt daglige brød». Hva betyr det i forhold til det vi har vært med på nå?

Vår Far er ikke en selvopptatt bønn som setter meg selv og mine behov i sentrum for Guds oppmerksomhet, vi sier "oss" og "vårt". Jesus lærer oss å se oss selv som del av et verdensvidt fellesskapet. Det handler ikke om meg og mitt, men om oss, - om alles beste. Og det daglige brød handler ikke bare om brød og men om «alt vi treger for å leve» som det står i Luthers lille katekisme: «mat, drikke, klær og sko, hus og hjem, penger og eiendom» bare for å nevne noe.

Kirkens Nødhjelp støtter mange prosjekt der spesielt kvinner får mulighet til å skaffe seg og familien et levebrød. Du kan være med og støtte dette arbeidet.

Fra Velsignelse for et brennende hjerte

L: Må Gud velsigne deg med vrede over urettferdighet, undertrykkelse og utnyttelse, så du arbeider for rettferdighet, frihet og fred.

POST 4: HELSE

Avsluttende refleksjon fra lederen:

«Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, som mann og kvinne skapte han dem» (1.Mos 1, 27). Det gjelder alle mennesker – uansett hvor vi bor og om vi tror på Gud eller ikke. Det gir alle mennesker uendelig verdi.

I 1. trosartikkel sier vi: *Jeg tror på Gud Fader, den allmektige, himmelens og jordens skaper.* Slik framhever vi at Gud er alles Far og skaperen av himmel og jord. Alt som lever står i en relasjon til Gud.

Jesus møtte mange syke og sørgende. Han vekket opp døde og helbredet til og med på helligdagen, fordi han satte menneskene først. Men i møte med sykdom kan det være vanskelig å forstå at når vi ber om helbredelse så hører Gud våre bønner, selv om vi ikke får det som vi vil. Også vi opplever lidelse og smerte. Leger og helsearbeidere kjemper hver dag på livets side og mange blir friske, men det hender også at legene kommer til kort. Døden er en del av vår virkelighet. Men vi er Gud lik – og derfor lider Gud når mennesker rammes av sykdom og død.

Da Jesus ble spurt om hva som skal til for å arve evig liv var det ikke tilstrekkelig at den lovkyndige siterte det som sto i loven: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand og din neste som deg selv». Den lovkyndige ville vite hvem som var hans neste. Jesus ga ikke noe direkte svar, men fortalte om mannen som var på vei fra Jerusalem til Jeriko, ble overfalt av røvere og forlatt halvdød i vegkanten (Luk 10. 28 ff). Den som tok seg av stakkaren var en samaritan, en mann som ikke hørte med til det gode selskap, en jødene mente var uren. Det var han som viste seg som en neste med sin praktiske hjelp. Og Jesus kommer med følgende oppfordring: «Gå du og gjør som han».

Dette er en av diakoniens kjernefortelling – nestekjærlighet er hva vi gjør – og det er ikke noe som er forbeholdt de som er «innenfor». Både presten og levitten gikk forbi den forslåtte mannen .

Diakoni er mer enn å stelle sår sette på «plaster». For å bli i fortellingen: Vi må også gjøre noe slik at veien blir trygg. Både Changemaker og Kirkens Nødhjelper er opptatt av å gjøre noe med årsakene til at mange ikke får nødvendig helsehjelp og medisiner. Du kan lære mer om dette arbeidet ved å bli med i Changemaker.

Fra Velsignelse for et brennende hjerte

L: Må Gud velsigne deg med tårer for dem som lider, i smerte og krig, med sult og avvisning, så du strekker ut en hånd til trøst.

Denne benyttes etter den siste posten som deltakerne har vært med på.

Felles modul avslutning

Bibelen forteller om en rettferdig Gud som bringer rett og rettferdighet til folkene. Som det står i Salme 33: «For Herrens ord er sant, alt han gjør kan en stole på. Han elsker rettferdighet og rett, jorden er full av Herrens godhet» (Sal 33, 4-5).

Bibelen viser oss også en Gud som gjennom sine profetier utfordrer økonomisk og sosial urett som truer menneskeverdet. Den viser en Gud som ble menneske og som viser særlig omsorg for dem som blir rammet av urettferdighet. Det gjelder både urettferdige handlinger fra enkeltmennesker og urettferdige strukturer.

Rettferdighet handler om å få innfridd sine rettigheter. Som vi sa i innledningen kommer disse til uttrykk i FNs menneskerettighetserklæring med tilhørende konvensjoner. Dessuten handler rettferdighet om en rimelig fordeling av samfunnets ressurser lokalt, nasjonalt og globalt. Selv om dette ikke innebærer likhet, er et uforholdsmessig stort gap mellom fattig og rik, kvinne og mann eller mellom rettighetsholder og ansvarsbærer ikke i tråd med visjonen om rettferdighet.

I global sammenheng er vi i vår del av verden «de rike». Når den rike unge mannen hører at Jesus krever at han skal selge alt han eier og gi det til de fattige blir han «dypt bedrøvet» - for som det står videre – «han var meget rik» (Luk 18, 23).

Troen vår tvinger oss til å jobbe for en mer rettferdig verden, fordi Jesus alltid stiller seg på de svakes side – de som ikke har vann, de som går sultne, de som ikke får medisiner når de er syke. Jesus sa «Som dere vil at andre skal gjøre mot dere, slik skal dere gjøre mot dem» (Luk 6,31).

«Klart vi kan forandre verden» - sier Changemaker - og inviterer oss alle til å bli med på forandringslaget.

L: Må velsignelsen fra Gud – Skaperen, Fornyeren og Opprettholderen – være med deg fra nå og til evig tid.

Vedlegg 1

Dramatisering som kan brukes til innledning – to personer .

INNLEIING

- Det er så mange fattige i verda, manglar mat og sånn. Det er urettferdig!!
- Ja, vi må senda pengar til mat
- Ja. Men du – blir det meir rettferd då?
- Ja, dei får jo mat.
- Ja, og så?
- Dei blir jo mette
- Og neste dag? Eller neste år?
- Då må vi gje meir
- Tenk deg at du mangla xxx --- Kva synest du er mest rettferdig?
- Yyy
- Men kva er det som hindrar rettferd då?

AVSLUTNING:

- Eg forstår at vatn er tungt å bera, og det kan vera langt å gå. Men kvifor er det slik?
- Her i Norge har alle hus innlagt vatn. Har du tenkt på kvifor det er slik?
- Ja, det er vel fordi me har så mykje regn.
- Men regnet kjem jo ikkje rett inn i huset. Vi samlar det i ein brønn eller i eit stort vatn, og så går det slangar og rør inn i huset, og det blir kobla til spring og dusj. I tillegg blir vatnet kontrollert slik at vi veit at det er reint. Alt dette kostar pengar.

Kilder:

«Velsignelse for et brennende hjerte» er hentet fra boka *Legender og velsignelser* av Kristina Reftel. Basert på tekst sendt til Kirkens Verdensråd etter tsunamien i 2004. Forfatter ukjent.

Gylver, Sunniva (2014) *Hvor er rettferdigheten?* I Fattigdoms og rettferdighetsbibelen. Oslo: Verbum forlag

Nordstokke, Kjell (2012). *Reflektert nestekjærlighet - diakonale handlinger og trosopplæring*. I Sommerfeldt (red.) Tro til handling. Oslo: Verbum Forlag .

Nordstokke, Kjell *Et nådens år for fattige*. Luthersk kirketidende 3/2018

Sommerfeldt, Atle (2012) *Sammen for en rettferdig verden*. I Sommerfeldt (red.) Tro til handling . Verbum Forlag.

Hvert år er over 30 000 konfirmanter med og bidrar til en mer rettferdig verden når de er med på Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Mer informasjon om Fasteaksjonen www.fasteaksjonen.no .

Mer om Kirkens Nødhjelps arbeid finner dere på www.kirkensnodhjelp.no
Mer om Changemaker og kampanjer